

Roos van Leary: theorie en zelftest

Het model

Leary heeft in 1957 een model ontworpen waarmee relaties tussen mensen in kaart kunnen worden gebracht: de roos van Leary. Dit model kunt u gebruiken om meer zicht op het betrekkningsniveau te krijgen.

Uit sociaalwetenschappelijke onderzoeken naar menselijke relaties komen twee hoofddimensies naar voren: een dimensie rond controle, invloed en dominantie en een dimensie rond intimiteit en affectie. Dat wil zeggen: wanneer mensen met elkaar omgaan, speelt er enerzijds steeds iets van macht en invloed of het ontbreken daarvan en anderzijds iets van persoonlijke afstand of nabijheid.

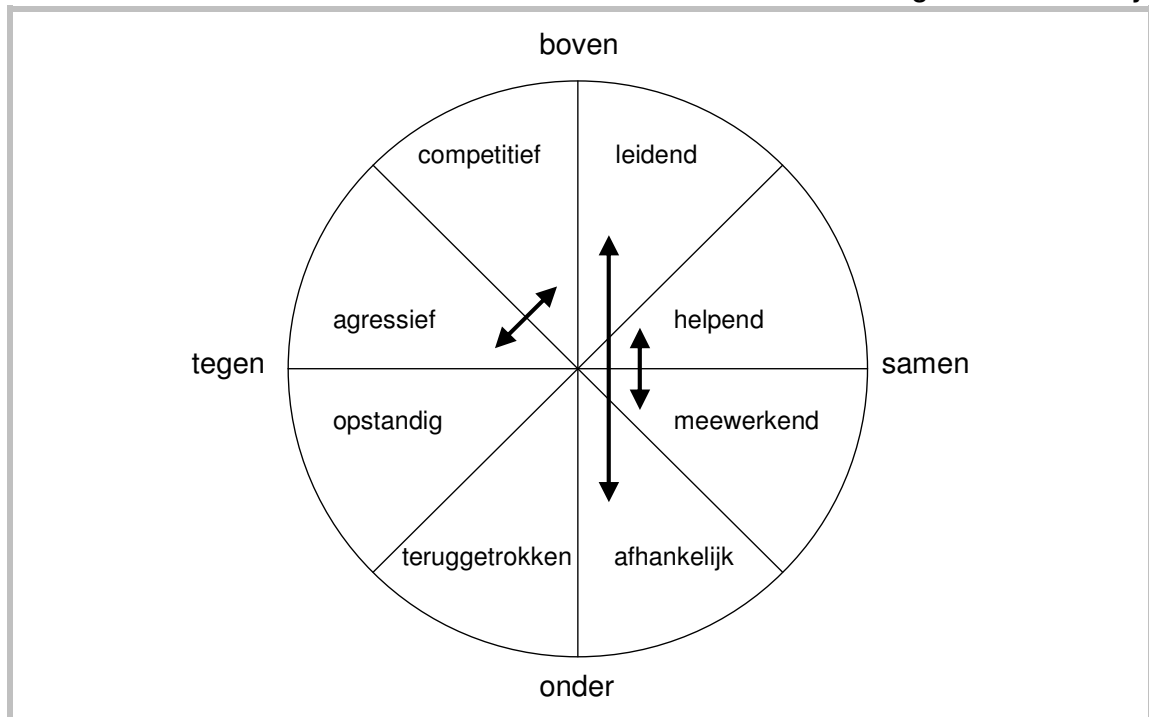
De eerste dimensie betreft de mate waarin mensen invloed op elkaar uitoefenen. Aan het ene uiterste van deze dimensie vinden we 'veel invloed' (macht, overheersing, dominantie), aan het andere uiterste 'weinig invloed' (volgzaamheid, onderwerping). De invloedsverdeling tussen gesprekspartners kan dan ook verschillende vormen aannemen. Wanneer de invloedsverdeling gelijk is, spreken we van een symmetrische relatie. Wanneer ze ongelijk is van een complementaire relatie.

De tweede dimensie betreft de vraag naar hoe persoonlijk of afstandelijk de betrokkenen met elkaar omgaan. Op deze dimensie gaat het meer om vragen van samenwerking of tegenwerking, sympathie of antipathie, affectie of afwijzing en alle varianten hiertussen. Aan het ene uiterste van de samenwerkingskant plaatsen we coöperatieve gedragingen als ondersteunen, helpen en assisteren; aan het andere uiterste allerlei gedragingen die juist afstand scheppen en tegenwerking impliceren.

Gaat de eerstgenoemde dimensie over de thematiek 'boven of onder', de tweede dimensie gaat over 'dichtbij of veraf' ofwel 'samen of tegen'. Leary heeft zijn model gebaseerd op deze twee dimensies: de 'boven-onder' dimensie tekent hij verticaal, de 'tegen-samen' dimensie horizontaal. Met dit model kunnen we symmetrische en complementaire interacties beter aangeven. In principe zijn heel wat symmetrische en complementaire interacties denkbaar:

- Telkens wanneer gedrag uit een bepaalde sector, zeg leidend gedrag of agressief gedrag, beantwoord wordt met gelijksoortig gedrag, dus met eveneens leidend of agressief gedrag, is dit een symmetrische interactie.
- Telkens wanneer gedrag uit een bepaalde sector, bijvoorbeeld weer leidend of agressief gedrag, beantwoord wordt met gedrag uit de tegenoverliggende sector in de andere cirkelhelpt, dus met afhankelijk of met opstandig gedrag, is dit een complementaire interactie. In afbeelding 1 is de roos van Leary weergegeven, inclusief de mogelijke complementaire interacties.

afbeelding 1: roos van Leary

Uit onderzoek is gebleken dat de volgende complementaire patronen veruit het meest voorkomen in groepen:

- Leidend-afhankelijk en omgekeerd: afhankelijk-leidend.
- Helpend-meewerkend en omgekeerd: meewerkend-helpend.
- Competitief-agressief en omgekeerd: agressief-competitief.

Wat betreft symmetrie komen de volgende patronen in groepen het meest voor:

- Meewerkend-meewerkend ('samen'-'samen').
- Afhankelijk-afhankelijk ('samen'-'samen').
- Agressief-agressief ('tegen'-'tegen').
- Competitief-competitief ('tegen'-'tegen').

Met andere woorden: 'samen'-gedrag van de een wordt meestal beantwoord met 'samen'-gedrag van de ander. 'Tegen'-gedrag van de een roept meestal nieuw 'tegen'-gedrag op.

De zelftest

In deze vragenlijst beschrijft u hoe u zich opstelt in sociale relaties. Het invullen gaat het helderst wanneer u één bepaalde relatie van uzelf voor ogen hebt, bijvoorbeeld een bepaalde relatie op uw werk. Maak dus vooral een keuze hierin. Lees daarna de hierna volgende lijst van interpersoonlijke gedragsvormen door en omcirkel de cijfers voor de stellingen die een goede typering geven van uw opstelling in de gekozen relatie. Achter de lijst vindt u een sleutel waarmee u uw scores op de verschillende gedragstypen kunt bepalen.

1	ik kan opdrachten geven
2	ik kan voor mijzelf zorgen
3	ik ben hartelijk en begripvol
4	ik bewonder en imiteer anderen
5	ik ben het met iedereen eens
6	ik schaam me voor zichzelf
7	ik ben erg bezorgd om bevestiging te krijgen
8	ik geef altijd advies
9	ik ben verbitterd
10	ik heb een ruim hart en ben onbaatzuchtig
11	ik ben opschepperig
12	ik ben zakelijk
13	ik kan streng zijn wanneer dat nodig is
14	ik ben koud en zonder gevoel
15	ik kan klagen wanneer dat nodig is
16	ik ben samenwerkingsgezind
17	ik ben klagerig
18	ik ben kritisch op anderen
19	ik kan gehoorzamen
20	ik ben wreed en onhartelijk
21	ik ben afhankelijk
22	ik ben dictatoriaal
23	ik ben dominerend
24	ik ben er sterk op uit om met anderen goed overweg te kunnen
25	ik moedig anderen aan
26	ik heb er plezier in voor anderen te zorgen
27	ik ben vastberaden maar rechtvaardig
28	ik ben aan één stuk door vriendelijk
29	ik ben mild ten aanzien van een fout
30	ik ben een goede leider
31	ik ben dankbaar
32	ik ben behulpzaam
33	ik kan fouten van anderen niet verdragen

34	ik ben onafhankelijk
35	ik houd van verantwoordelijkheid
36	ik heb gebrek aan zelfvertrouwen
37	ik laat anderen besluiten nemen
38	ik vind iedereen aardig
39	ik houd ervan om verzorgd te worden
40	ik baas over anderen
41	ik ben zachtmoedig
42	ik ben bescheiden
43	ik gehoorzaam te bereidwillig
44	ik ben overbeschermend
45	ik ben vaak onvriendelijk
46	ik word door anderen gerespecteerd
47	ik rebelleer tegen van alles
48	ik ben gepikeerd wanneer een ander de baas over mij speelt
49	ik ben assertief en vertrouwend op zichzelf
50	ik ben sarcastisch
51	ik ben verlegen
52	ik ben egoïstisch
53	ik ben sceptisch, twijfelzuchtig
54	ik ben open en direct
55	ik ben koppig
56	ik ben te gemakkelijk te beïnvloeden door anderen
57	ik denk slechts aan mijzelf
58	ik ben toegeeflijk aan anderen
59	ik ben lichtgeraakt en makkelijk gekwetst
60	ik probeer ieder te troosten en te bemoedigen
61	ik geef gewoonlijk toe
62	ik ben vol respect voor gezag
63	ik wil dat ieder mij sympathiek vindt
64	ik zal ieder geloven

Deze zelftest is gebaseerd op de online test op:
<http://www.testjgedrag.nl/tjg/zelftest/index.htm>, 29 juni 2010.

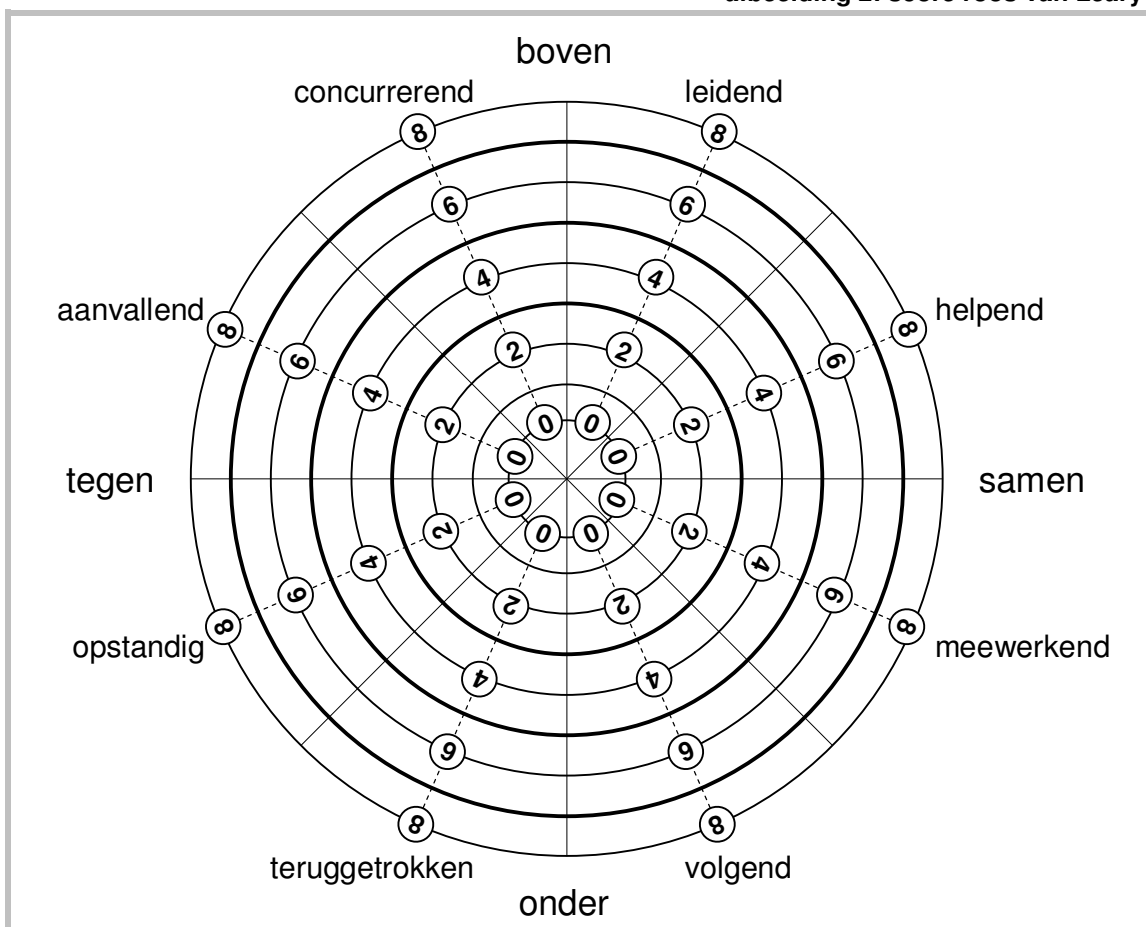
Bepalen van uw score

In de tabel hierover staat welke zinnen bij welk van de acht gedragstypen hoort. Tel aan de hand van deze sleutel op hoeveel zinnen u van elk gedragstype heeft omcirkeld. Dat is uw score per type.

Gedragstype	Bijbehorende stellingen								Uw score
leidend	1	8	22	23	30	35	40	46	
helpend	10	25	26	29	32	44	58	60	
meewerkend	3	5	16	24	28	38	56	63	
volgend	4	7	21	31	37	39	62	64	
teruggetrokken	6	19	36	41	42	43	51	61	
opstandig	9	15	17	47	48	53	55	59	
aanvallend	13	18	20	27	33	45	50	54	
concurrerend	2	11	12	14	34	49	52	57	

U kunt uw score grafisch in beeld brengen door in de roos van Leary (afbeelding 2) uw scores aan te geven op de assen. Verbind daarna de scores met elkaar tot een spindiagram.

afbeelding 2: score roos van Leary

Interpretatie van uw score

De segmenten in de rechterhelft van de cirkel geven aan in hoeverre u uzelf beschreven hebt als samenwerkend; de segmenten in de linkerhelft als vijandig of tegenwerkend. De segmenten in de bovenste helft van de cirkel geven aan in hoeverre u uzelf omschreven heeft als dominant; de segmenten in de onderste helft als volgzaam. Als u veel vragen heeft omcirkeld, dan kan dat duiden op openheid: u bent bereid veel van uzelf te laten zien. Twintig tot dertig vragen omcirkelen, is het gemiddelde. Hoge scores (7, 8) kunnen duiden op een sterke mate van zelfkritiek.

Boven-Samen: leidend

- Zelfdefinitie: ik ben sterker, beter dan jij; Ik overzie het.
- Definitie van de ander: jij bent zwak en hulpbehoevend.
- Relatiedefinitie: jij moet naar mij luisteren.

Samen-Boven: helpend

- Zelfdefinitie: ik ben evenwichtig, betrouwbaar en sympathiek.
- Definitie van de ander: jij bent ook evenwichtig en sympathiek.
- Relatiedefinitie: wij mogen elkaar graag.

Samen-Onder: meewerkend

- Zelfdefinitie: ik ben vriendelijk, aardig en meegaand.
- Definitie van de ander: jij bent ook vriendelijk en aardig.
- Relatiedefinitie: zeg maar wat je wilt; ik ben tot alles bereid.

Onder-Samen: volgend

- Zelfdefinitie: ik ben zwak en gewillig, ik heb hulp nodig.
- Definitie van de ander: jij bent steviger dan ik.
- Relatiedefinitie: jij moet mij helpen en leiding geven.

Onder-Tegen: teruggetrokken

- Zelfdefinitie: ik doe alles verkeerd, het is mijn eigen schuld.
- Definitie van de ander: jij bent bedreigend.
- Relatiedefinitie: bemoei je maar niet met mij.

Tegen-Onder: opstandig

- Zelfdefinitie: ik ben anders dan anderen, ik heb niemand nodig.
- Definitie van de ander: jij bent onbetrouwbaar, jij mag mij niet.
- Relatiedefinitie: verwerp me, haat me maar.

Tegen-Boven: aanvallend

- Zelfdefinitie: ik ben kwaad, bedreigend.
- Definitie van de ander: jij bent vijandig en machteloos.
- Relatiedefinitie: wees bang voor mij.

Boven-Tegen: concurrerend

- Zelfdefinitie: ik ben beter dan wie ook, ik vertrouw alleen op mezelf.
- Definitie van de ander: jij bent vijandig en zwak.
- Relatiedefinitie: kijk naar mij en voel je minderwaardig.